

Debreczen, 1896.

I-só évfolyam. 22-ik sz.

Szombat, okt. 17.

Kontsek Geza

H A L I A.

Megjelenik kivétel nélkül mindennap.

Szerkesztők: **MILE PÁLI és BENEDEK GYULA.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kossuth-utca 2576. szám alatt,
hová a lap szellemi és anyagi ügyeit
illető dolgok küldendők.

Kiadók: **a lap tulajdonos szerkesztők.**

Előzetési díjak:

Október 1-től április 30-ig - - - - -	5 frt - kr.
Október 1-től június 15-ig - - - - -	2 frt 50 kr.
Egy hóra - - - - -	80 kr.
Egy évam ára - - - - -	10 kr.
Vidékre az árak többete - - - - -	2 frt 30 kr.

Itt negyedszer! Ujdonság! Itt negyedszer!

A budapesti népszínháznak a mult idényben a legnagyobb sikert aratott operetteje.

Folyó sz. 22. **DEBRECZENI VÁROSI SZÍNHÁZ.** Bérlet 14. szám (páros.)

Szombaton, 1896. évi október hó 17-én itt negyedszer:

új jelmezekkel és díszletekkel nagy katonai menetek-, felvonulások-, tableaux-k, táncokkal és couplet-ekkel

A KIRÁLYNÉ DRAGONYOSA

Nagy operette 3 felvonásban. Irták Pierre Decourelle és Francois Bauvallet. Zenéjét szerző: Wenzel Leopold. Fordították Evva L. és Rákosi V.

I. felvonás: Párisban. — II. felvonás: A Belardoise-kastély. — III. felvonás: A Noailles marshall táborn.

S Z E M É L Y E K :

Montaneiel, kapitány a királyné dragonyos ezredében	Békóssy Gyula	Rifólet	Fáncsy Tamás
Corneseac Achilles társ a egeri	Follinus Aurél	Corasmin vándor komédiások	Nagy Kálmán
Pantil, a grófné unokáncsa	Rubos Árpád	Gringolet	Kiss Pál
Ornagy	Sziklai Miklós	Róza, Miklós unokahuga	Szende Anna
Miklós, kőművesmester	Vágó István	Bellardoise grófné	Loesarekné G.
Sedain, kőművesmester	Kállay Lujza	Corasminné színművésznők	Landvayné
Cassonlette	Püspöky Imre	Rifóletné színművésznők	Cserényi Adél
Pinczér	Nagy Kálmán	Kadét	Makray Dénes
		Markotányosné	Makrayné A.

Kőfaragók, kőművesek, dragonyosok, eselédék, aratók. — Idő: 1736. XV. Lajos uralkodása alatt.

Helyárak mint rendezen.

A m. t. bérlo és előjegyző közönség jegyeit az előadás napján **d. e. 10 óráig** tartja fenn a pénztáros.

Bérelni lehet az előleges jelentésben közzétett feltételek mellett a színház jobboldali földszinti irodájában, gyanút a szinlap bérlet is bejelenthető.

Pénztárvnyítás 6 óraker. Kezdeté 7. vége 10 óraker.

Holnap vasárnap, 1896. október hó 18-án **két előadás.**

<p>Délután 3 óraker gyermek és népelőadás leszállított helyárakkal:</p> <p style="text-align: center;">A méltóságos csizmadia.</p> <p>Enekes népies bohózat 3 felvonásban. Irtá: Rónaszéki Gusztáv.</p>	<p>Este 7 óraker rendes helyárakkal itt először:</p> <p style="text-align: center;">Szellő Judit.</p> <p>Népszínmű 3 felvonásban írta: Pintér Imre.</p>
--	--

Komjáthy János, igazgató.

Kunz József és Társa női divat termében, kistemplom-bazár
Női ruhák a legújabb divat szerint készítettnek.
==== Gyászruhák 6 óra alatt. =====

Női ruhák divatosa készítését saját kelméikből és divatlapjaik szerint legolcsóbban eszaktolnek.

BOROS TESTVÉREK Debreczen, Kossuth-utca, 3. sz.

er 16.
gazgató
telent a
írelmet
szöve-
lesőv-
égnél.
mil
mellett.
száj-
és fog-
arcsa és
színházi
-9-12
fűszor-, szennegő- és borkereskedés
Debreczen, Kossuth-utca.
Egyes részben 144. sz. helyen tartományi, más részben országos, más részben városi és községi közp. sz. és kisközségi közp. sz.
Művészeti közp. sz.

Egy és más a kritikáról.

Ira: Gulyás István.

A kik a fentirt ezimet elolvassák, jobbra kétféleképen gondolkoznak alább következő fejtetésimről. Vagy azt hiszik, hogy felvont szemöldökkel, tudós képpel megirt, elvont okoskodással van dolguk, melyből a kritikának dicsérete kerül ki; vagy pedig azt gondolják, hogy kritika-ellenes kirohanásokat fognak olvasni, mert hát ez ma napirenden van a megkritizált egének sérétnék vélt önértéküket igyekeznek sokszor nem épen szerényen megvisszazárni. Csak igen kevesen teszik fel, hogy esetleg elfogulatlan, objectiv megjegyzések sorozata is lehet e rövid elmélkedés. Ez utóbbiak bizonyára figyelmükre méltatnak s el is olvassák e czikkoszorozatot; amaokk talán elfogultságukban az a priori elfogultnak vélt czikknek megmaradnak e cziménél s nem tartják eredmények végig olvasni az unalmasnak gondolt értekezést.

Pedig értekezéssel, systematikus okoskodások létezőlatával nem is akarom utatni a nyugas olvasót, tehát e részben nyugodtan futatja végig írásomat, ki a pedanterianak még a gondolatot is már előre ásit. Csak épen ötletserényen hajoljak elmondani egyet-mást a kritikáról, sőt nem is annyira a kritikáról, mint inkább a csak a színjázi kritikáról, minthogy némelyek nem talájk igazságosnak azt a módot melyel a Thalia a színházunkban előadott darabokról s e darabok előadásáról megemlékszik. A Thalia olvasó közönsége bizonyára emlékszik, hogy e sorok íróját épen a Thalia hasábjain *Alfa* néven nem is támadták Sudermani Ottho-ának bírálatáért.

Nem fog azért ártani, ha e tekintetben tisztázjuk legalább nagyjában az eszméket.

I.

Mi is tulajdonképen az a kritika, a melytől a megkritizáltak, vagy gúggel, vagy haraggal, vagy gyunosan fordulnak el?

Sokan azt vélik, hogy az a szobatudósok találmánya, mely elzárkózza a gyakorlati élet követelményeitől, abstract szabályok kaptafájára lúzza a költői művet, s ha rá nem illik, nagyképűsködvé kimondja a kritikus kárhözottó ítéletét. Mások azt gondolják, hogy még az elvont szabályok sem szűkességek hozzá, elég egy embernek akadékoskodó természete, a ki a lélekben is göröglet keres. Sőt nem szükséges annak olyannak lennie, kik a kritikusról határozott rossz akaratot tesznek fel, a ki — isten tudja miért — azt tuzte ki czélfaját, hogy költőt és tudászt rögtön ítélő bírói szék elé állitsion, s haesak lehet, paléazt törjön felette.

Mem tagadható, hogy vannak effle kritikák is: mert mint minden ezen a világon, a kritika is akad hivatalon mivelőkre. Mint a dramaturók és színészek közt, tehát a művészet világában nagy számmal vannak a kontárok, kik a műszást csak névvel ismerik, de vele szorosabb viszonyban soha nem voltak; épen úgy a kritika pieszestáljára is sokan felpanaszokdnak síros czimzával, tisztátalan indulatokkal s fűlskítőző zajjal itélnék elvencs és holtak felett. És az ilyen magukat feltolt kritikuskok annál nagyobb zart csapanak, minél kevessebbet értenek a dologhoz. Természetes, hogy ezeknek ítélete méltán bántja a megítélteket; de, bár őket elhallgattatni nem lehet, valamint hogy olyan hatalom sines a földön, ki a kontár művészi tehetetlenségéről meggyőző: van

ellenők egy hatalmas foggyver: a semmbibe sem vévés. E foggyver használata talán igen nehéz azoknak, kik igazságtalanul megtámadva érzik magukat; de elvégre is ez levén az egyetlen hathatos védekezési mód, tanácsos vele élni.

A kontár kritika mindig sért, mert mellékes czelök szolgálatában áll, vagy legjobb esetben a tudatlansággal tesz kiáltó tanúbizonyosságot. A kontár kritikus vagy gonosz indulatu, a ki ezébe ragadt foggyverrel ártatlanokk sértéget önző ezékelt; vagy tapasztalatlan gyermekek, ki naiv elbizakodottságában minden áron leekézetteti akar, csakhogy másoknál különbe láttassék. Különösebb ismertető tulajdonságai azonkivül, hogy zoldéket imond, nagy számmal vannak. (S ezt jó tudni, kivált laikusoknak, kik jóhiszeműleg legkönyvetben lépne nemnek a fariensz kritikusoknak.) Ilyen első sorban a hang, melyen szól. Minthoggy mondani valója nines, vagy ha van, az akár a tárgy nem ismerése, akár rossz akaratát következtében az igazsággal rendesen homlokegyenest ellenkezik: következetesen bombasztokkal, nagy hangu, de keveset mondó fraízokkal dolgozik. Ez, a nagyképűsködsé, legbiztosabb ismertető jele a kontár kritikusnak. Minthoggy a tárgy ismerető fejtegetése tudni kíván esik, mellyel azt a helyett fontoskodva úgy tünneti fel a dolgot, mintha annak az 6 é közsönsege részéről való alos ismerete magától értődőké. Még jó, ha merp s mivel sem igazolt állításait: a magái gyönyáint tünneti fel; de rendesen soha nem olvassot, legfeljebb hírből hallott tekintélyek bizonyítékaira támaszkodik, azoknak általa nem is látott könyveiből idéz, úgy okoskodván, hogy a harkész közönség egy sem ismeri ama tekintélyeket s így turpissága ki nem derül annak szemében. Azzal nem törődik, hogy szakértők leleplezik. Ezek ellenében a sértétt önérték hangján védekezik, adja a gyakorlati élet követelményei számára nines érzéke, apellál a nagy közönség ítéletére, mert hát neki nem a tudomány komoly művelése, hanem épen a közönség megtevesztése a czéja.

(Folyt. köv.)

Három előadás.

A „Boszorkányvár”, „Gasparona” és „Mukányi” előadásról óhajunk megemlékezni együttesen. Azért így mert tulajdonképen esk a szerepökkel akarunk foglalkozni, nem egyszerűsáink a darabok is. A szerepökök, kik egyik másik darabban érkeleve vannak s kiknek játékaiban a telt házak mind a három estén igazi művelézetet találtak.

Jól esik konstatálnunk, hogy e három este vezetes tanúsággokkal szolgál a színházlatogató, miérett közönségnek. Első ilyen tanúsag, hogy Komjáthy társulata a dráma minden fajtájának előadásában a *tökéletesség igen magas fokára áll*. Az Ottho, a Rafael, a három operette, az eddig előadott népszámmalok és Csiky Gergely józsu buvarred telt házózatoss vigyétéka után egyes határozottan ki lehet ezt mondanunk. A társulat minden egyes tagja ambiciuss színész s ennek köszönhetjük, hogy az előadások minden izókben összeváogók. Az ambiciónak azt a veszedelmes fajtáját, hogy egyesek a többiek rovására nagyon is kitűnni akarunnak, amit a nemzeti színház deszkáin is akárhánszor tapasztalhatunk, az eddigi előadásokból előtörni nem láttuk. Ellenkezőleg, mint

BUTORGYÁROS DEBRÉCEZBEN N.-Várad-u. 2088
ajánlja *dusan felszerelt saját gyártaimány butorait*
a n. é. közsönsegg saives figyelmébe. 029. 50—11

SCHWARZ VILMOS

a jó köztársaságban, mindenki alárendeli a maga egyéniségét az egésznek s annál kell is, a többivel együtt igyekezni nem magának, hanem a darabnak érvényt szerezni. Ez a körülmény a társulat kitünő önfegyelméleti képességéről tanusodik. S ez a második tanúság.

A harmadik, amely amanzókból következik, az egyes szereplőknek kiváltsága, jó izlése, finom tapintata. Mint ahogy a megelőző előadások alkalmával a szereplőkről már megemlékeztünk, ezúttal csak a fent nevezett három előadásban kiválóan sikerült alakításokról szólnunk.

Kapossy Józsa. A Boszorkányvárban Verus, a Gasparonóban Sóra szerepét adta. Alakításával, fűrgesével, természetes, keresetlen szeretetreméltóságával tökéletesen meghódította a közönséget. Úgy mozog a színpadon, olyan igazán beszél, tesz, kacsog és sír: annyira szívből fakadnak a nézők tüzei, enélkül coupléit, hogy a nézők közvetlenségének varázsa alatt szinte észre sem veszik, ha saját hevével és a közönség totszésétől elragadtatva olykor átlep a színpad korlátain. Keeses, apró természetével, kellemesen esztendő, behízslés hangzáival, eleven, pajkos tekintetével, türelő pattant meglőnésével hamisítás, de épen nem kokott modorával a szó szoros értelmében rátermett a szoubrette szerepekre, a tízes menyessék s leginkább népsziműi maivak alakítására. Kapossy mindenesetre sokat tanult, nagy gondallal alakít, kifogástalan rutin-ja van; de nem ezekről hat. Megjelenésének, játékának varázsa egyéniségében rejlik, a hatást nem eltanult eszközökkel, hanem vezérlőlettel szeretetreméltóságával kelti; hogy aztán a tanultság eszközeit ügyesen tudja felhasználni a fokozásra, az kétségtelen. Könnyed, fesztelen mozdulatával, filigrán, bakfős-os természetével a legszerencsésebb ésszhangban van hangja, mellyel egyszer pasirista módjára eszesorog, majd hatalmasan csattog, mint a filemle.

Kapossy mindig, könnyed: ha nevet, ha pörlekedik, ha durrög, vagy igazán haragszik a színpadon: kedélyünket mindig derűs fényrel vonja be. Ó a pajzanságnak, a játszi szeretetreméltóságnak, a derült, pajkos, de pajkosságban is mindig hű szerelemnek munszját helyettesíti színpadunkon s ismétlőjük nemcsak komoly, szorgalmas tanultsággal, hanem határozott rátermettséggel, igazi tehetséggel is. Csak hamar el ne rabolja tőlünk a minden jól magába szedni szerető Moloch-unk, Budapest, a mely a legérgebb időtől kezdve sok kitünő művésztől megfosztotta már a debreczeni színpadot.

(Folyt. köv.)

Színházi hírek.

— **Hüvelyk Matyi.** Tegnap este 6 órai kezdettel volt az első *gyermekelőadás*. Színrekerült a „*Hüvelyk Matyi*” ez. tündéregye. Komjáthy igen jól választotta meg ez alkalommal a darabot, nem is esalódott várakozásában, igen szép közönség gyűlt össze. A pályókokban és támlásszekézekben kedves kis gyermek arczok mosolyogtak és sóvár tekintettel s feszült figyelemmel kísérték az elvársolt királyleány sorsát. *Komjáthy* (Miklós bácsi) hőieskedését, mellyel megszabadítani igyekezett az elvársolt

királyleányt, a kis Hüvelyk Matyi pajkosságait és a szín tüneményes elváltozásait. Az előadás maga teljesen kielégítő volt, Komjáthy ép oly figyelemmel és bensőséggel játszta meg a szerepét, mintha csak felnőttek részére játszott volna. Ez alkalommal játszott először O. *Végh* Vilma, kinek behemótgöz szép organuma és bensőségteljes játéka jó benyomást tett a közönségre. A mai estéből itélve, szeretők O. *Végh* Vilmat tehetségének megfelelően nagyobb szabású szerepben látni. A kis *Hüvelyk Matyi*, a kis *Váradí* Mariska játszotta, meglepő ügyességgel, kedvességgel és valóban egy kész színésznőre valló routinnal. Meglepett bennünket az az otthoniasság mellyel szerepét végig játszotta és az a biztosság mellyel két couplét énekelte a zenekar kísérete mellett. Kedves kis behízslés hangja van és jó ütemérzéke. A kis Matyikának a legszebb jövőt jósoljuk a színi pályán. Ez alkalommal időszerűnek látjuk megemlíteni, hogy a közönség még élénken emlékezik a kis *Váradí* Mariska 10 év előtti szereplésére, a mikor a „*Jól érottz kis leány*” czímű szerepét játszta színpadunkon meglepő sikerrel. Már akkor megjósoltuk, hogy a színpadra ternet és tegnap újra bizonyosag szerepelt róla. Csak előre kis leányka, itt terem a babér. Örömmel várjuk a többi gyermek előadásokat, melyekre a tegnapi előadás után a szülők örömmel hozzák el apróságait. (M. P.)

— **Könyves Kálmán.** Jókai Mór nagyhatalú drámája, hívtőn kerül színre nálunk. Könyves Kálmán egyike azon daraboknak, melyeknek betanulására Komjáthy és társulata a legnagyobb gondot fordították. A legkisebb szerepek is előrendő erők kezébe vannak látve. Kiváló alakítást nyújtanak: *Szilágyi Vilmos* (Kálmán király), *Komjáthy János* (Álmos herceg), *Komjáthyné* (Inglói hercegnő), *Csigaházy Elel* (Boszorkány), *Bartha István* (Nádor), *Molnár Rózi* (Királyne). Közreműködnek még a darabban kisebb szerepekben: *Vidor, Benedek, Nagy Irma, Vigó István*. Erlekes estének nézhetünk tehát elébe.

— **Utolsó levél.** Seribe salon vigjátéka kedden kerül színre. Seribe e vigjátéka a franciaia színirodalom egyik legremekesebb műve: a vigjátéki személyzetnek bő alkama nyilik tehetségük ragyogtatására. Kiváló alakítást nyújtanak: *Benedek Gyula* (Blok Prosper) kinek ez lesz első debüt szerepe, és *Halmi Margit* (Bru Susanne), kik az egész vigjáték fonálát vezetik. Melttan sorakoznak e két szerephez: *Follinus Aurél* (Thirion), *Szilágyi Miklós* (Bussioner) *Szilágyi* (Vanhove), *Vidor* (Temple Pál) *Kiss Irén* (Columba) *Molnár Rózi* (Clarisse) és *Szabó Irma* (Márta) szerepében. Ez élvezetes estére felhívjuk a közönség figyelmét.

— **A ma esti előadás.** Ma este negyelszer, azt itt oly nagy totszéssel fogadott: „*Királynő dragonyosa*” ez. operette kerül színre, Sedaine szerepében, Kállay Luizával.

— **Vasárnap délután** leszallított helyárakkal színrekerül „*A méltóság eszmadia*” ez. énekes bohózat. Ez lesz a második vasárnap délutáni előadás, a melyre tehát, mint látjuk Komjáthy oly

darabot tűzött ki, a mely egyrészlől az élet furcsaságait tárja a közönség elé, másrészlől kacagató helyzetivel mulattatja a népet. A „Méltóságos eszméadiát” Rónaszéky Gusztáv a debreczeni közönség régi kedvelt comiceusa írta. Zenéjét szerzette: Barna Lásó a vígszínház karmestere. A czimszerepet (Jancsit) Rubos Árpád játssza, kinek ez egyik legkitünőbb szerepe. Jobb szerepeket játszanak benne: Püspöky Imre (Mallér Mátyás), Szende Anna (szobaleány), Szabó Irma, Benedek, Vidor, Sziklay, Beekoy és B. Némethy Jolán.

Ujdonságok az őszi idényre női divatszövegekben, színes selymekben, díszekben **legolcsóbban beszerezhetők Szabó Lajos fia** czégnél.

Ripacs.

Ruzsinszky Ilonához.

Ugy esengünk már utánad,
A színpadon hallani,
Hogy gyönyörű ringassanak
Patti-ajkad hangjai.

S lassu szárnnyal jött az este,
Mely tünetlenül számba ment:
Éresen hely tiz se maradt
Lenn, középben s oda fezt.

S megjelentél, — s mennyi „őjen”
S taps özöne fogadott
S a kedvesnek kedves csokor
Ontott ismét illatot.

S dalra zendült zengő ajkad,
Csüggünk minden futamán —
Szobben alig énekelhet
A paesirta s esolagány.

Minden akkord, minden trilla
A lélekbe zengve szállt —
S néha taptost is feledve,
A közönség csak esodált.

S ezüst hangdol pöpké szárnván
Fülröpült az ég felé
S boldog, hogy a művészetet
Te hemed is füllölé ...

(Debreczen.)

Retegi Fridolin.

Stern József és Testvére
nagykereskedők és gyárosok
Debreczen, Piacz 584, a „Bika” szálloda mellett.

UJDONSÁGOK!

az őszi és téli idényre az újabbban kilővített detail osztályban
Jäger-gyapjú és pamut alsóruházati czikkek,
harsnyak, keztyűk, vadász-
ujjak és kötött bokorok,
Berini kendők és sálak.
Nyakkendők, esernyők, pénz-
esernyők.

**Kefe-árúk, eszetek, mesze-
lök, seprők,**
ruha-, haj-, fog- és köröm-
kefék, fésűk, szappanok,
illatszerek,
nagy választékban!

27—0—4 Mindenféle belésárúk és szabókellékek.

Főtér 2138. sz.

BIEDERMANN-
FALOTA

Steiner József ferfi- és gyermekruha verseny sarnokában

37. 10—7. már megérkeztek
a legújabb divatu
őszi és téli árúk
a legolcsóbb árak mellett.

Színházi látcsövek!

Fischer Jakab

látészész

Debreczenben, Főpiacz.

Ajánlja legkitünőbb achromatikus

színházi és mezei látcsöveket
6—8 és 12 üvegekkel, bőr, elefantcsont, aluminium
és gyöngyház foghalyványban.

≡ **Salon-Lorgnettek** ≡
(ú a Pompadour) hosszú nyéllel.

Szemüvegek és orrcsüptetők
legjobb minőségű duplán koszörült üvegekkel, távol-
látók, rövidlátók, gyongelátók, és operált szemeknek.

Anerold légsúlymérők

hőmérők, maximal és minimal hőmérők, folya-
dékmerők, valamint minden a látészési szak-
mához tartozó tárgyak legjobb minőségben kaphatók.
28—5—4. Alapítottatt 1872

Olesó törlesztéses kölcsönt

ajánl és

a legrövidebb idő alatt lebonyolít

Balog Ede

Debreczen, N.-Várad utca 2125. sz.
Prospektus és levélbeli válasz díjtalanul adatik.
27—10—4